

Kabiki ka-kkungwa

Amos Bako

Idana yi-Cicipu cimeĩ ti-katakadda kampa

a	taa	<i>abinci</i>
ã	kat ãa	<i>takalmi</i>
b	ka b ara	<i>tsoho</i>
ḅ	kø ḅ õø	<i>gatari</i>
c	kuc c iga	<i>zakara</i>
d	ka d aba	<i>daji</i>
ḏ	u ḏ anga	<i>itace</i>
e	me e pese	<i>dân tagwai</i>
ẽ	s ẽ ẽ	<i>sassaka</i>
g	kog g ino	<i>gyadâ</i>
gw	ma g wawa	<i>bebe</i>
h	ka h ũu	<i>hanci</i>
hw	hw ã'yã	<i>shekaran jiya</i>
hy	hy ã'ũ	<i>jiya</i>
i	mac i ji	<i>kwarya</i>
ĩ	cc ĩ	<i>mesa</i>
j	jj eve	<i>gwanki</i>
k	kk aa	<i>mace</i>
kw	uk w ãa	<i>fata</i>

l	ulenji	<i>rana</i>
m	mannu	<i>tsuntsu</i>
n	nnaa	<i>saniya</i>
o	kodo	<i>yi koto</i>
õ	motõo	<i>miyau</i>
ø	kødø	<i>kaciya</i>
ø̃	køhøø	<i>shirwa</i>
p	upepi	<i>iska</i>
r	urēi	<i>gari</i>
s	ssiro	<i>geza</i>
t	ttøtø	<i>suruki</i>
u	ukutu	<i>kota</i>
ũ	kuyũyũ	<i>yashi</i>
v	vvooto	<i>akwiya</i>
w	wømø	<i>sarki</i>
'w	u'wii	<i>nisa</i>
y	yyiri	<i>mayya</i>
'y	mø'yø'yø	<i>kifi</i>
z	zza	<i>mutum</i>
'	'asu	<i>wuri</i>

Zza nna udamuwana komisooni kampa, evi Amos Bako, zza vi-Tungan Kaɗe

Tigwede kuma aza hana alapilana maɗana mampa, musamman Markus Mallam Yabani, Musa Danjuma mai Unguwa, Ibrahim Danjuma mai Unguwa, in kuma Ishiaku Ibrahim.

Tugwede kuma Hans Rausing Endangered Languages Project a London, in kuma Jupiter Images (aza hana ayãana ihooto yina yiyono cime'ĩ ti-katakadda kampa).

© Unu wu-kere'e ko-Cicipu, 2010.

Kabiki ka-kkungwa

Misooni misooni.

Mii mii!

Ayanà tíyoono.

Hoi hoi!

Aa Løwøli he, ere in Naata. Oyono u-udukwa kabiki a-kungwa. Ana oyono, Løwøli evi usaaba u-uyoo. Naata hina, kwakulle kwi úhwaara uyoo. To induu evi kuma uða ce jimiri.

Degelee ere lee u-uyaa w-inhaalu. Kahi adukwa hōi, Naata waya uhyãa evi wuuwa kakuri.

Løwøli hyãa ¿evi wuuwa kakuri?

Uhyãa "Íi."

Uhyãa to "Ka'a vinda baa moni paa tuuyãa teene?"

Waya uhyãa to, evi ulapa ce go wuuwa kakuri kam.

Løwøli, uyo in møø mámaciji a-møcøkø meevi. Uhyãa to, "Ka'a, ín ni ncaa vu moni íssøø, ¿ni ddukwa vuudama ce

koo?"

Uhyãa "Kai! Amu ka'aziki kampa hali nítiyo moni mana ísøønø ka'a, amu kuma ndukwa ndama, saa nnaha udama!"

Uhyãa to, Løwøli waya wuutowono maciji. Uyãa kuupisa hinde i-iciyo yeevi saa saa saa saa! Usungusa maciji, uhyãa to " 'øpø ssóø."

Waya usøø, ucuwo.

Uhyãa "¿Ccuwo?"

Uhyãa "Íi."

Uhyãa "¿Ccuwo?"

Uhyãa "Íi."

Uhyãa to, "Kada hwa íddama!"

Uhyãa "Kai! Saa 'alama nnaha udama! Amu ni nyoo nnaha udama saa!"

Uhyãa to "Túukwa, haya a'waa udukwa."

A'waa udukwa a'waa udukwa, haya ayaa. Dege ana ayaana azaa sisanu n-ayãí ilaba. A'á! Saa mayaba Naata cinda ce ahyãa re! Degelee uziriyono mazamaza a-kohuyo

gabaɗaya in kuze'ũ, gabaɗaya n-isipa.

"Yøwøyi ɗa moni m-iciyo! Yøwøyi ɗa moni m-iciyo! Yøwøyi ɗa moni m-iciyo!"

N-ayãa kuusiriba ɗan nima cikooto evi n kuze'ũ kuze'ũ kuze'ũ! Løwøli waya wuuwa 'ini. Koduu kø-Løwøli kalangwa kalangwa kalangwa! Uhyãa ka'a wuuyãa teene? Degelee uyãa kuutanna unahani "ũ, utanna in kuisivuu kulle.

Naata ɗaɗa ana ukøtønø, saa ba'a veevi, ilaba ɗa'a yikøtø, udukwa ɗa'a kubølø ku-Løwøli, inde 'ingo.

"Yøwøyi! Yøwøyi! Yøwøyi!" Wuuwa sirũ.

"Han Yøwøyi hina?"

Haya ahyĩ vi "E, Løwøli 'ingo 'ũ."

"¿U'ingo? ¿U'ingo? ¿Unaha mu ɗoo?! Ka'a muuyãa teene?! Evi wayana n-amu ɗoo, ¿ka'a u'ingo unaha mu ɗoo? To ka'a yaanu wuu'ingo n-amu?"

Haya ahyĩ vi to, to "Naha tíhyãa vu dibara nna vuu'ingo."

Haya ahyĩi vi "Induu, okooto paani. Ni "ingo-'ingo, timpa paa tipeneneu timpa, see ni yyaa utaari wupeneneu, see ívvasa ti. Amaa timpa tidēneneu, ni yyaa utaari wudēneneu kuma see ívvasa ti."

Waya uhyãa to, waya ukabana okooto.

Dege ana utannanna, ava'ãni vi manga, udukwana. To waya uhwaara uyaana utaari wudēneneu. To induu cikooto tidēneu tina ahyãani vi úvasa. Uhyãa "Kai! Ka'a go induu kocikooto timpa tipeneneu ahyãa mu ívasa tidēneneu? Saa timpa tipeneneu ti ti muuvasa!"

Uduwanu gō gō gō gō gō gō gō.

Haya asekene kamanga serere!

Evi dan nima see u-utaari paaya! Ukabanu lee u-utaari, rangam! U'øø go uguya ce ukuduwa, uguya ce, evi lee ragaga, ukoo. Ukabanuuni dakakka u-utaari.

To, ere lee, ere lee, see Cikundu tiyaanana, tizii vi, ukabānuuni u-utaari. Ana wayana uzāa vi, utabbata go iri yi-karaa yimpa yiciyo a-kuciye kweevi. Udanganu uyāa kuubødø vi in motōo, udanganu uyāa kuubødø vi in motōo, udanganu uyāa kuubødø vi in motōo! Har uyāawi vi sara kap! Ana ubødøni vi in motōo, waya ukuduwa dadā. Ukaba udukwuwa a-kujene uyoo uđasu. Uhukilo n-oguggomo, unahi vi 'ũ.

Haya haasa. Ana kwāa'ā kuwāawana, waya u'ungo udukwa uhyāa "Hyā'ũ, nyāa uđasu a-kujene, naha űjoolono saa yinii'wa."

Ana udukwana, esee, Naata-naata nii'wa 'ũ hali ugitu karayi. U'waana da'a u-utoono. See ga Cikundu ere ni kkaa veevi u-udukwa, u-udukwa a-kujene űjoolono iri yina ere ađasuna.

Haya atasa dadā u-uyaa gogop! Waya ukollo Naata-naata, ukollo Naata-naata in tilipāi in tilipāi! Uhyāa "A'á! Empe hwa evi iri yina evi hwa, nđasuna hyā'ũ, induu e paa evi nđasuna hyā'ũ."

Naata-naata hyãa "Yaanu? Amu? A'a! Ambi ce, saa 'alama
ambi ce! Maha yina dásuna hyã'ũ in kurivi, yi yi 'ũ
a-kujene. Nzaa yi 'ũ ufasuuni, amu vesi ma hari nlapila
nhukolo yi n-oguggumo. Yihwaara go unii'wa go kam,
yãa kaaniya! Vuuzaa yi 'ũ ufasuuni."

Cikundu tiyadda ce, uhyãa kkaa veevi to, "Cindi
p-paa. Naha njoolono mında, in mahũu me."

Waya udukwa, ana Cikundu tiyaana, tidukwana tiyoo
tijoolono, uzaa ce Naata-naata. Wuutono maza n-iladi
u-ugitana uhyãa kkaa veevi " 'øpi vi! Evvi!"

Naata hyãa kkaa vi-Cikundu "Maha vúuwa, maha
vúuwa! Wa ni ddukwa ce mazamaza wuura põ!"

Kkaa da'a c-Cikundu 'aukanu biridub biridub biridub
u-ulupo Cikundu n-iladi. Evi kuma waya u'waa n-iladi
u-u'ingo. Evi kuma vaari 'ũ u'aukana n-iladi, n-usidi sosai,
empe 'aukanu n-usidi sosai! Haya agamilanu 'asu wuto
gogop! Haya apetiluwe lee saa yaanu koo saa yaanu koo.

Komisooni jungonu!